

Länsbiblioteket i Örebro län
ÖREBRO LÄNS LANDSTING

Unga män och pojkar läser – rapport från en förstudie

Young Man With a Book [Some rights reserved](#) by [Barbara.K](#)

Marianne Redman, projektledare
Oktober 2013

Innehåll

Förord.....	3
1. Kunskapsunderlag.....	5
Internationella och nationella utredningar.....	5
Genus.....	5
Medievanor.....	6
Metoder för marknadsföring.....	7
Förebilder.....	8
Skönlitteratur.....	9
2. Analys.....	10
Läsfrämjande insatser.....	10
Traditionellt utåtriktat bibliotekariearbete.....	11
Nätverk.....	11
Många olika arenor.....	11
Skolbibliotek.....	12
Bokutgivningens roll.....	12
3. Rekommendationer till åtgärder.....	13
Förebilder/författarbesök/utbildning.....	14
Läsgrupper/filmgrupper/bokprat.....	15
Böcker/läsning på andra platser.....	17
Sociala medier.....	17
Läsbloggar.....	17
Locka till biblioteket.....	18
Samarbete med andra utanför biblioteket.....	18
Gåvoböcker.....	18
Övrigt.....	19
Projekt.....	19
Litteratur.....	20
Annat.....	21
Bilaga 2 Markörs undersökning av läsvanor hos unga män.....	22
Läsvanor och syn på läsning.....	22
Läsvanor och syn på läsning bland de som aldrig läser böcker.....	23
Läsvanor och syn på läsning bland dem som läser böcker.....	23
Vad kan påverka till mer läsning?.....	23
Bakgrundsinformation.....	24
Exempel på svar.....	24
Hur är en bra bok tycker du?.....	24
Varför läser du böcker?.....	24
Varför läser du inte böcker?.....	25
Varför slutade du läsa böcker? (Samtliga öppna svar).....	25
Vad tror du att det beror på att killar mellan 13-25 år läser lite böcker?.....	26
Vad tror du skulle påverka killar mellan 13-25 år att läsa mer böcker?.....	26
Finns det något annat som skulle kunna få dig att läsa mer?.....	26
Tabeller.....	26

Förord

Läsning och litteratur är enligt Bibliotekslagen en grund för folkbibliotekens verksamhet. Barn och unga är därtill prioriterade målgrupper såväl i nuvarande som kommande biblioteksplaner för Örebro kommun och för Örebro läns landsting. Barn och ungas läsning är ett utpekad utvecklingsområde i Örebro läns landstings kulturplan.

Länsbiblioteket i Örebro län har av Kulturrådet beviljats medel för en förstudie om pojkars och unga mäns läsning. Förstudien har syftat till en ökad kunskap så att förutsättningarna ökar för att framgångsrikt genomföra en längre marknadsföringskampanj. Syftet med en sådan marknadsföringskampanj skulle vara att förändra attityden till litteratur, läsning och bibliotek hos unga män och pojkar 13-25 år.

Förstudien har genomförts genom inläsning av forskningresultat och analys av andra, genomförda läsfrämjandeprojekt. Denna kunskapsbas har kompletterats av intervjuer med studieförbundspersonal och bibliotekspersonal. Med hjälp av utrednings- och undersökningsföretaget Markör genomförde förstudien telefonintervjuer och fokusgrupper med representanter för målgruppen, pojkar och unga män. Deras undersökning presenteras i en bilaga till denna rapport.

Under hösten 2013 har frågan om ungdomars läsförmågor och litteraturens ställning i samhället ytterligare aktualiserats genom Litteraturpropositionen "Läsa för livet" och den senaste PISA-undersökningen. För oss på Länsbiblioteket i Örebro län kommer därför föreliggande rapport och kunskapsunderlag att ligga till grund för framtida prioriteringar. Inte minst i ljuset av det uppdrag som landstingen föreslås få genom att litteratur- och läsfrämjande från och med 2015 bör ingå som ett av de områden som kan tilldelas statligt stöd inom ramen för kultursamverkansmodellen.

Genom förstudien har vi identifierat ett antal konkreta ingångar i utvecklingsområdet och en rad utmaningar för såväl folkbibliotek som folkbildning:

- Till satt börja med krävs strukturerad samverkan med och mellan folkbildningens olika aktörer, men också med skola, fritidsgårdspersonal, föreningsliv, idrottsrörelsen och andra som möter pojkar och unga män.
- Enligt killarna i telefonintervjuerna försvann läslusten på högstadiet. Det finns säkert flera orsaker till det; konkurrens om tiden anges som en av de viktigaste faktorerna för icke läsare. Men man kan också fundera på skolans roll.
- De nya medieformaten som datorspel, tevespel kräver och utvecklar nya litraciteter och läsarter hos sina användare. De kräver också nya kunskaper hos vuxensamhället. Medierna finns redan ofta på biblioteken, men hur kan de kopplas till läsandet?
- Hur ska via arbeta för att undvika kortsiktiga lösningar? Vad ska killarna läsa när de läst klart böckerna om Zlatan eller Petter? Det behövs fler författare som skriver spännande och underhållande för den här målgruppen.
- Killarna i telefonintervjuerna är inga e-boksfantaster. Andra undersökningar har visat på att det är de vana läsarna som också läser e-böcker. Hur kan e-böcker vara en ingång för en läsointresserad målgrupp?
- Det tysta, egna läsandet är en tämligen asocial aktivitet om man jämför med att titta på videofilmer eller tevespel. Vilka modeller och metoder för social läsning kan stimulera?

- Traditionellt grundarbete i form av uppsökande biblioteksverksamhet riktad mot målgruppen i form av bokprat på skolor, fritidsgårdar, i samband med träningar, på ungdomscaféer av kunniga och entusiastiska läsförmedlare där killarna upplever att de får rätt bok i rätt genre vid rätt tillfälle.
- Viral marknadsföring. Använd YouTube eller så kallade memes för att nå målgruppen. Traditionell marknadsföring som bio och tevereklam, affischer på stan kan möjligen fungera kompletterande.
- Stimulera till lästips från de personer som killarna har mest förtroende för: kompisarna, föräldrarna - inte minst papporna, föreningsledarna. De ungdomar vi frågat i intervjuer och fokusgrupper genomskådar kampanjer där kändisar uttalar sig om läsningens välsignelser. Reklam på Facebook är de blinda för påstår de.
- För att behålla ett läsintresse måste vi börja med de yngsta barnen. Det kanske till och med är så att vi pratar om en förlorad generation. Det finns signaler om att även tjejerna slutar läsa.
Därför får vi inte glömma att ha fokus även på de allra minsta barnen så att de får med sig en positiv läsupplevelse från första början.
- Varje marknadsföring innehåller ett löfte till dem som marknadsföringen vänder sig till. Vad kommer det att betyda för biblioteken om de utlovar en hög servicenivå till pojkar och unga män? Kommer det att påverka medieurl, personalens kompetenser eller bibliotekslokalernas utformning? Vill biblioteken verkligen ha ett gäng som inte alltid är tysta, som inte alltid är väluppfostrade, som inte alltid är luktfria som nya besökare på biblioteken?
Vågar biblioteken marknadsföra sig?

Örebro december 2013

Peter Alsbjer
Länsbibliotekarie
Länsbiblioteket i Örebro län

(Fotografierna är tagna av Elisabet Brynge och Lotta Larsson Perkiö)

1. Kunskapsunderlag

Internationella och nationella utredningar

I den internationella studien *Pirls 2011*, som undersöker läsförmågan hos elever i årskurs 4, kan man läsa att svenska elever har god läsförmåga, men att resultatet har försämrats över tid från år 2001, 2006 och 2011. De flesta ligger på en elementär och medelgod nivå. Få når upp till toppresultat. De svaga läsarna ökar i antal. Flickor läser bättre än pojkar, men flickornas resultat har försämrats mest. Flickor med hög socioekonomisk bakgrund presterar högre på läsprovet och har också en mer positiv inställning till läsning. I Sverige, liksom i de flesta andra undersökta länderna, läser flickor bättre än pojkar.

Den internationella *PISA-undersökningen* (Programme for International Student Assessment) som genomförs med 15-åringar vart tredje år, visar att nästan en fjärdedel av pojkarna saknar den grundläggande läsfärdighet som är en förutsättning för att läsning ska upplevas som lustfylld. Endast hälften av pojkarna läser på sin fritid för nöjes skull. Unga med invandrabakgrund har sämre läsfärdighet än elever utan utländsk bakgrund. Det gäller främst de som inte talar svenska hemma. För läsförmågan är det av särskilt stor betydelse att unga regelbundet läser fack- och skönlitteratur. De som läste skönlitteratur hade högre värden än de som inte läste skönlitteratur

Litteraturutredningen, SOU 2012:65, menar att den försämrade läsförståelsen som unga visar är ett hot mot demokratin genom att urholka grunderna för den. Utredningen vill öka läsandet, särskilt bland barn och unga, och stärka litteraturens ställning. Litteraturutredningen menar att särskilt skönlitteratur är av stor betydelse för att barn och unga ska känna lust till att läsa och utveckla en läsning som bidrar till en mer avancerad läsförmåga.

Litteraturutredningen säger att kunskapen om läsningens betydelse för utbildning och delaktighet i samhällslivet ska ha ökat i alla grupper som idag läser i liten utsträckning. Utredningen betonar att litteratur- och läsfrämjande insatser bör få en ökad uppmärksamhet i det regionala och lokala utvecklingsarbetet och ske i kultursamverkansmodeller.

Genus

Forskare berättar för oss om männens förhållande till litteratur i samhället och söker förklara varför pojkar och män väljer bort läsning. Daniel Ekman beskriver i *En mans bok. Om manlig identitet- Teorier, Ideal, Verklighet* samhällets regelverk för män. Att vara man är, enligt Yvonne Hirdmans definition i *Genus- om det stabila föränderliga former*, att inte vara kvinna. En man ska inte ägna sig åt kvinnliga aktiviteter som läsning.

Skolforskning beskriver att det finns en motståndskultur mot skolan och läsning av skönlitteratur bland pojkar. Begreppet motståndskultur myntades av Paul Willis i *Learning to Labour, how Working Class Kids get Working Class Jobs* från 1977.

Gunilla Molloy skriver i sin bok *När pojkar läser och skriver* om den motståndsfilosofi hon mött hos pojkar i sin undervisning. Författaren har arbetat mycket med att bryta det sällan lågmälda läsmotståndet. Genusperspektivet kan för en del pojkar betyda att de försöker dominera andra pojkar och flickor.

Molloy betonar att det för läsförståelsens skull är viktigt att bearbeta de lästa texterna. Uttryck som "stå i skjortärmarna och diska" kan även läsvana elever missförstå. Samtal, läsloggar, journaler och teckning är några bland många metoder att jobba med texter.

Pojkar kan vara duktiga skribenter när de skriver om sina egna intressen. Att skriva om mopedmeckande kan få fart på vanligtvis negativa elever. De kan visa prov på god skrivförmåga om ämnet intresserar.

Molloy anser att datorspel som många pojkar ägnar sig åt kan vara utvecklande för problemlösningsförmågan och engelskkunskaperna. Ur datorspelens värld finns även många etiska diskussionsämnen att hämta till undervisningen.

Malin Bardenstam hävdar i *Att bygga läsning* (2012) att elevernas läsning påverkas av den sociala, kulturella och institutionella skolmiljön snarare än av deras könstillhörighet. Hon tolkar pojkarnas negativa svar om sin egen läsning som en beskrivning av sin gruppstillhörighet i relation till andra elevgrupper med högre status. De uttrycker exempelvis att de har ett "löjligare" beteende i skolsammanhang än elever på de teoretiska programmen. Undersökningen visar att pojkarna upplever anledningen till läsningen av skönlitteratur som otydlig. De tar inte hjälp av undervisningen för att utveckla sin läsning. När de i skolsituationer skriver och samtalar om texter gör de det i första hand för att visa att de verkligen har läst hela den text som de har fått i uppgift. Bardenstam menar att det är tidigare skoluppgifter som får dem att välja det sättet eftersom de ofta fått uppgifter som handlat om att känna igen detaljer i texten.

Av de unga männen som i företaget Markörs telefonenkät (se bilaga 2, nedan) uppgav att de inte läser gav en del som skäl att de inte är intresserade av läsning och att de har svårt att komma ihåg vad de läst. De tycker inte att det är kul och en anledning är att de har svårt för att läsa. Här döljer sig troligen personer som inte har läsförmåga nog för att kunna ta del av en mer avancerad text och behöver hjälp för att kunna uppskatta läsning. Även bland de 163 personer som avböjde att ställa upp i telefonintervjun kan den gruppen återfinnas.

De allra flesta som inte längre läser slutade att läsa när de var 13-16 år. Markörs undersökning visar att det finns unga med ett brinnande intresse för läsning som saknar personer att samtala med om sin läsning.

Medievanor

Ungdomarnas medievanor finns dokumenterade i NORDICOMs Internetbarometer. Enligt statistik från september 2012 använder 94 % av 15-24-åringarna Internet en genomsnittlig dag. 86 % av dem använder sociala medier på internet. En tidig tanke i förstudien var att marknadsföra litteratur, läsning och bibliotek på Facebook. Fokusgruppsamtalen med pojkar som företaget Markör genomförde motsade den idén. Pojkarna berättade att de stänger ner reklam på Facebook.

65 % av 15 – 24 åringarna tittar på videoklipp när de besöker sociala medier. Väl producerade filmer på YouTube kan vara ett sätt att nå ungdomarna. Att utlysa en tävling om den bästa filmen på YouTube är ett sätt.

Läsfrämjande insatser görs på bloggar där läsande förebilder marknadsför litteratur och läsning.

75 % av 15-24-åringarna tittar på teve en genomsnittlig dag och de lägger 75 minuter på mediet. Reklam på tv är ett sätt att nå ungdomarna. Det gäller att välja rätt program att

förlägga reklamen i. Genom reklamen når vi även föräldrarna som enligt Markörs undersökning är viktiga påverkare.

På bloggen Kominimatchen.wordpress.com, skapad av Örebro stadsbibliotek och SISU i samarbete, pratar fotbollsspelare i Örebro om sitt läsintresse, Den kan utvecklas och även bli till reklamavsnitt på bio och tv. Från augusti till början av oktober 2013 har närmare åttahundra läsare hittat till den.

Metoder för marknadsföring

Norge är föregångsland i arbetet med läsfrämjande åtgärder för idrottande ungdomar. Där satsade föreningen !les på projektet *Idrett og lesning* och lyckades väl. Bibliotekarier förmedlade bokväskor till idrottshallarna. Ett annat projekt hämtat från Norge är *Hat trick* litteraturförmedling i samarbete med Norges fotbollsforbund. I projektet lyftes proffsspelare och tränare som läsande förebilder.

Projektledarna för *Att läsa är också en sport* talar om bra biblioteksbesök när fotbollslag kommit tillsammans med sina manliga ledare/tränare och sett på den utställning om läsande, idrottande förebilder som projektet producerat. Att män i pojkarnas nära omgivning intresserar sig för aktiviteter kring läsning är viktigt.

Författarbesök är populära inslag i alla läsfrämjande projekt. Särskilt lyckligt är det när en författare också kan intressera sig för pojkarna och de unga männens aktiviteter. När Niklas Krogh först spelar basket med ungdomarna och sedan pratar om läsning och skrivning ger det en extra dimension. Ungdomarna får en insikt om att författaren är en vanlig människa med samma intresse som dem. Ett annat exempel är förra årets läsambassadör Johan Unenge som skejtat med ungdomarna vid skateboardramper och sedan pratar böcker.

Ett författarbesök bör inte komma som en blixtnedslag från klar himmel. För att de ska nå bäst läsfrämjande resultat bör författaren ingå som en del i ett sammanhang, där läsning av författarens böcker ingår som en del.

Intressant är projektet *Muhammad från Frostmofjället* som jobbat med berättande och läsning i mångkulturella miljöer. Projektledarna har spridit två litteraturpedagogiska metoder, boksamtal enligt Aidan Chambers och samtal om hjälteresor. Metoden hjälteresan bygger på mytologiforskaren Joseph Campbells teori om människans inre hjältesaga.

Värd att uppmärksamma är bibliotekarien som på en fritidsgård i Göteborg startade en högläsningssklubb - *Festen* - tillsammans med unga män, med häpnadsväckande gott resultat.

Förebilder

Få pojkar ser sina pappor läsa skönlitteratur på fritiden. Det är oftast mammorna som gör det. Ett uppmärksammat läsfrämjande arbetet med män är ABF:s satsning i samarbete med LO-kollektivet *Läs för mig pappa*. Papporna får information om läsningens betydelse och om deras ansvar som läsande förebilder. Här betonas att det är viktigt att starta tidigt med läsning, redan för mycket små barn.

Enligt företaget Markörs telefonintervjuer och fokusgrupper är det kamrater, föräldrar och andra vuxna i de ungas närhet som är de viktiga förebilderna för unga män och pojkar när det gäller läsning. Om en förälder uppmuntrar till läsning av en bok bryr sig de unga mer än om en känd person gör det.

I ett tidigt skede tänkte förstudien en bred marknadsföringskampanj med affischer med reklam för läsning med kända läsande manliga förebilder på bussar, tågstationer och andra offentliga platser som det bästa sättet att marknadsföra läsning och litteratur. Idag är vi tveksamma till den metoden.

Att en känd person uttalar sig om läsning och läsglädje kan snarare vara bra för att motverka och bryta den syn på läsning som finns bland en del äldre män. Att det är legitimt och manligt att läsa kan vara en svårare insikt för dem.

Det är viktigt att läsningen blir synlig. Anne-Marie Körling, lärare på en högstadieskola, sitter ibland och läser på rasten i korridoren på skolan. När de förvånade eleverna frågar vad hon gör svarar hon att hon läser och berättar att hon behöver litteraturen i sitt liv.

Våra pojkar och unga män behöver få se män läsa i hemmen och på offentliga platser. Idag kan romanläsning dölja sig i ett envetet tittande på en telefon eller läsplatta. Men oftare handlar användningen av telefonen eller läsplattan om andra saker.

Skönlitteratur

Att läsning av romaner kan höja livskänslan och få tillvaron att lyfta kan många vana läsare känna igen sig i och berätta om. Forskaren Judith A. Langer menar i sin bok *Litterära föreställningsvärldar* från år 2005 att läsning av skönlitteratur gör dig till en bättre tänkare. Forskaren Joseph A. Appleyards undersökningar har visat att ungdomsläsaren söker delaktighet och identifikation, realism samt eftertanke i en bok. Något som läsning av facklitteratur har svårt att ge.

Gundhild Blidhem Bergo skriver i sin kandidatuppsats i Biblioteks- och informationsvetenskap från 2012 *Ungdom, lesing og genus: en studie av ungdom och lesevaner sett i et genusperspektiv* att de unga söker förebilder av samma kön i litteraturen som kan visa dem hur de själva kan bli självständiga och starka vuxna. Pojkarna vill utveckla sin manlighet och vill inte associeras med kvinnliga värden. De läser för att ta reda på saker, deras läsande har en avsikt. De läser både fack- och skönlitteratur.

Linda Grahn och Erika Ribacke berättar i sin BHS-uppsats från 2006, *Tonårspojkar och identitet: Om den skönlitterära läsningens betydelse*, att de åtta 14- och 15-åriga pojkar de i sin undersökning intervjuade sa att läsningen ger dem avkoppling och språkkunskaper. De tycker att det är lättare att identifiera sig med en manlig huvudperson, främst någon i deras egen ålder, men även med äldre som kan ge en inblick i det framtida vuxenlivet. Ett par pojkar menar att de genom läsningen får möjlighet att stärka sitt självförtroende.

Läsningen bidrar med bilder och erbjuder alternativa handlingsätt. Den skönlitterära läsningen kan enligt uppsatsförfattarna tyckas medverka till att pojkarna formar och omformar sin identitet genom lärdomar, erfarenheter och upplevelser.

Poesi är en mer koncentrerad form av skönlitteratur som kan få hjärnan att likt raketer explodera i tankekedjor. Elisabeth Rynell berättar i sin bok *Skrivandets sinne* om åtskilliga klassrumsbesök där eleverna högläst klassisk och modern poesi med stor inlevelse och glädje. Poesi hittar du även i hip-hoptexter och andra musiktexter. De kan fungera som en bro där vi kan möta de unga.

Till skönlitteraturen hör också tecknade serier som kan locka pojkar och män med ett utvecklat bildsinne. Läsning av noveller kan vara ett sätt för den långsamme läsaren att få läsoplevelser, liksom att lyssna på skönlitteratur. Att läsa noveller digitalt är en metod som kan locka unga som anser att vanlig bokläsning är mossig.

Läsande och skrivande av bloggar, sms och Facebookinlägg som många unga ägnar sig åt ger inte samma läsoplevelse som skönlitteratur kan ge. Markörs undersökning säger att unga män läser för att få bättre ordförråd. För såväl språkutveckling som hög läsförmåga har läsning av skönlitteratur en fundamental roll. Den ideella föreningen Läsrörelsen säger att barn som får uppleva högläsning när de är små får ett rikare ordförråd.

2. Analys

Läsfrämjande insatser

Biblioteken, förskolan och skolan jobbar med att stimulera till läsning, särskilt med små och lite större barn. Det är viktigt att inte sluta med de åtgärderna när barnen kommit upp i åldrarna. Det påpekar unga män och pojkar som deltagit i företaget Markörs telefonintervju och i fokusgruppssamtal om läsning. Flera pojkar/män hade varit med om läsveckor, läsdagar och andra aktiviteter för att stimulera till läsning under tidiga skolår, men aktiviteterna kring läsning avtog när de blev äldre. Detta var något som pojkarna tyckte var olyckligt. Ett problem är att det ofta saknas utvärderingar av läsfrämjande insatser.

Ungdomarnas delaktighet i det läsfrämjande arbetet på bibliotek är viktigt. VIP-grupper med pojkar och män som är med och föreslår och arrangerar aktiviteter är ett sätt att öka pojkarnas och de unga människors engagemang.

Traditionellt utåtriktat bibliotekariearbete

Under 70- och 80-talet arbetade de svenska biblioteken mycket med uppsökande arbete. Ansträngningar att nå nya målgrupper än de vana biblioteksbesökarna gick som en röd tråd genom bibliotekens arbete. Det fanns många filialbibliotek, skolbibliotek, bokbussar och företagsbibliotek. Allt för att det skulle vara lätt att hitta till boken.

Ett aktuellt exempel på det uppsökande arbetets styrka kommer från Tegelbruket i Örebro. Bibliotekarien Eva Hveem bad ett basketlag med 14-åringar att komma en halvtimme till biblioteket i Tegelbruket efter deras träningspass för att prata om läsning. Träningslokalerna ligger i Tegelbruket, i samma hus som biblioteket.

Eva höll ett förenklat och förkortat fokusgruppssamtal med pojkarna. I gruppen fanns både läsare och icke-läsare, men majoriteten läste inte längre särskilt mycket. En pojke som sällan läser berättade att han helst tar emot boktips av andra pojkar som heller inte läser ofta. När en icke-läsare rekommenderar en bok, blir han intresserad. Han gav också ett boktips.

Sedan halvtimmen gått stannade de flesta i gruppen kvar för att låna böcker. De frågade först efter den bok pojken tipsat om och sedan efter andra böcker som de och Eva pratat om under samtalet.

Traditionellt bibliotekariearbete med samtal som grund ger resultat. I det här fallet var syftet med samtalet inte att få pojkarna att låna böcker, utan att höra om vad som skulle kunna få dem och andra män och pojkar att läsa mera. Samtalet om läsning fick effekt direkt. En engagerad och kunnig vuxen kan med små medel och ett respektfullt samtal locka till läsning. Det är dags för biblioteken att igen arbeta mer utåtriktat.

Nätverk

En grund för ett brett arbete med att öka pojkar och unga mäns läsning är att olika aktörer går samman, lär av varandra och arbetar ihop. Vid samtal med projektledare i tidigare genomförda projekt har flera betonat att samarbetet mellan olika intressenter är viktigt. Medlemmarna i nätverken har med sin gemensamma kunskap hittat nya arenor och nått målgrupper som organisationerna var för sig tidigare inte nått.

Inom ramen för denna förstudie har vi därför samlat en referensgrupp med representanter från bibliotek, skola, studieförbund, bibliotek/fritidsgårdar, kulturskola, kulturhus, författare och en skrivande fotbollsexpert. Gruppen fortsätter att träffas även efter förstudiens slut enligt ett önskemål från deltagarna i referensgruppsmötet. Deltagarna på mötet ansåg att de har mycket att lära av varandra. Arbetet med att söka samarbetspartners med biblioteket upplevde jag som projektledare mycket positivt. Det var lätt att få kontakt och komma till tals med deltagarna i den blivande referensgruppen. Alla arbetar med bildning. I referensgruppen är bibliotekets status hög.

Många olika arenor

En grund för att få unga pojkar och män att läsa är att använda olika arenor för att visa och prata om läsning och litteratur. Möjligheten att nå många och andra än de som redan läser ökar om fler är med och pratar om läsning och läsningens betydelse. Idrottsledare, föreningsledare, bibliotekspersonal och andra vuxna män kan nå och beröra pojkar/män som skolan inte lyckats motivera och hjälpa.

Att höja statusen för litteratur och läsning handlar om att lyfta läsning även i nya sammanhang. Att låta många åhörare gripas av litteraturens magi under en matchpaus på Örebros fotbollsstadion Behrn Arena och andra idrottsevenemang är en dröm. När uppfylls den första gången?

Läsning är vanligtvis en enskild aktivitet. Något vi oftast gör hemma och vanligtvis på kvällen enligt Markörs undersökning. Till exempel högläsning kan vara en metod för social läsning.

Ungdomarnas eget skapande och skrivande kan också vara en drivkraft för läsning. Raptexter har varit vägen till litteratur för en del och kan säkert vara en metod att använda för att locka fler. Deltagare i LAN-partyn på bibliotek har fått tillgång till specialmedia. Unga spelares nyfikenhet och läslust kan väckas via spel som även finns som böcker och film.

Skolbibliotek

Bemannade skolbibliotek med ett rikt utbud av litteratur och medvetna satsningar är en viktig grund för att öka pojkars läsning. En enkätstudie av pojkars läsintresse från år 2006 visar att pojkar som går på en skola med en medveten biblioteks- och lässatsning får större läsintresse och läser fler böcker på sin fritid än pojkar som går på en vanlig skola. Läsningen i skolan är lika stor på de båda skolorna som jämförs. (Lena Egerfält, Anette Westlund: *En enkätstudie av pojkars läsintresse på en bibliotekssatsande skola*. Högskolan i Gävle, 2006)

Vid flera tillfällen under förstudien har jag mött människor som skrivit eller pratat om skolans viktiga roll som litteraturförmedlare. Skolan är också den enda plats där insatser för ökat läsande når alla pojkar och unga män, oavsett fritidsintresse. Men skolans målsättning att sprida läsglädje kan bli fel. Att läsa en bok som du inte har läsförmåga eller mognad för kan avskräcka istället för att locka till vidare läsning.

Bokutgivningens roll

Öka utgivningen av böcker i de intresseområden som pojkar och unga män frågar efter. I BHS-uppsatsen *Pojkarna och bokutbudet* av Andersson/Appelberg (2009) säger författarna att fler än hälften av de 62 pojkar i årskurs åtta, som deltagit i en undersökning, tyckte att det var svårt att hitta en bra bok. Läsnegativa säger sig helst läsa böcker i genrer där det finns sämst utbud: humor, krig och sport/idrott.

Andersson/Appelberg undersökte utbudet hos Bibliotekstjänst år 2007 via BTJ:s sambindningslistor. De genreindelade de 146 utgivna ungdomsböckerna i 14 genrer. Under året gavs det ut flest böcker i genrerna vardagsliv och krisböcker, något som pojkarna inte efterfrågade.

83 av de 146 böckerna var skrivna av kvinnor och 60 av män. Vid val av favoritböcker visar det sig att pojkarna med få undantag väljer böcker med manliga huvudpersoner som skrivits av manliga författare. Fantasy är den genre där utbudet möter intresset bäst.

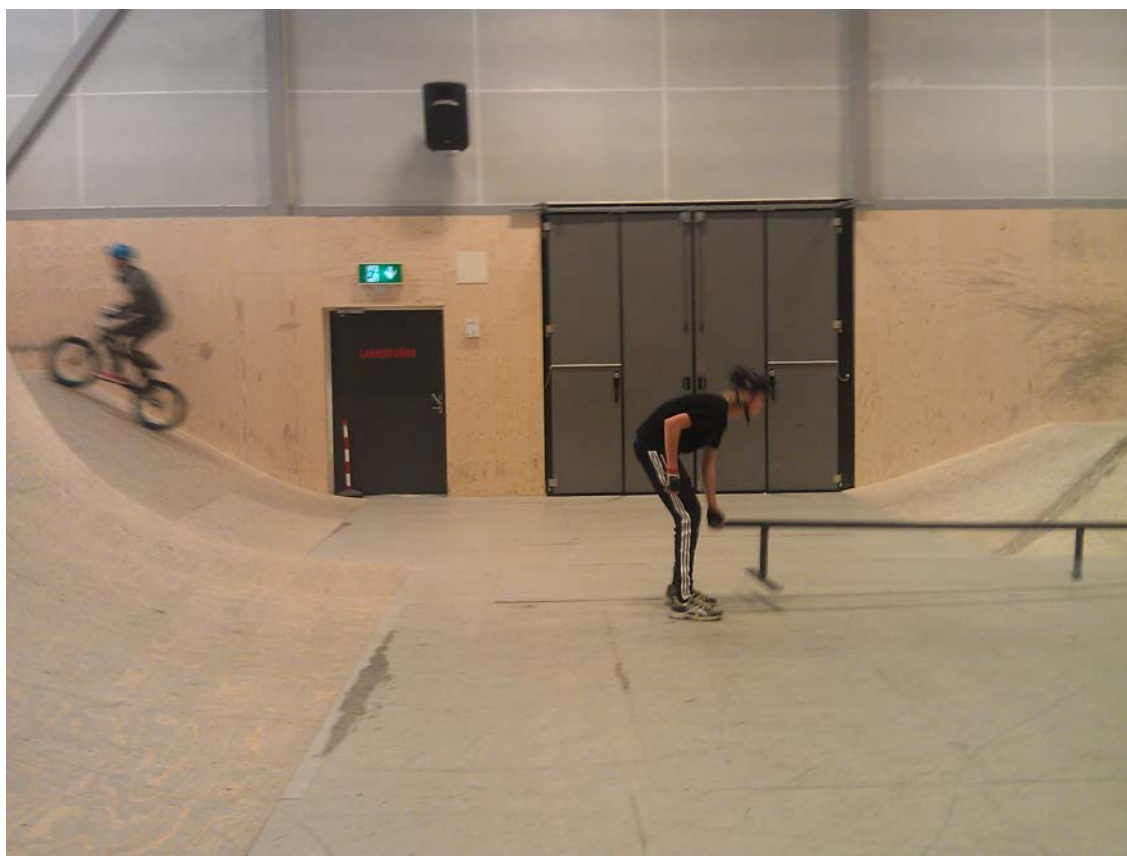
Ett större utbud av böcker om humor, krig och sport/idrott är önskvärt för att locka fler pojkar och män till läsning. Bibliotekarier vittnar om att det finns behov av fler lättlästa böcker.

En bredare utgivning av e-böcker är också viktigt för att möta pojkarna och de unga männen. Idag finns få ungdomsböcker utgivna som e-böcker.

3. Rekommendationer till åtgärder

K= kommunala åtgärder **R**=Regionala åtgärder **N**=Nationella åtgärder

- Skapa kontinuitet genom VIP-grupper. Viktigt att de unga får möjlighet att påverka biblioteken och vara med att skapa aktiviteter. Flera pratar om ungdomarnas flyktighet. Vi behöver arbeta med att skapa goda relationer till de unga och samarbeta med andra vuxna som redan har det. **K**
- Planerade boksamtal utanför biblioteksrummet. **K**
- Använd ungdomarnas intressen som ingång till litteratur. **K**
- Använd oväntade platser och sammanhang. **K**
- Använd många olika metoder, samtal, workshops, bildskapande, musik. **K**
- Samarbeta med lokala läsande förebilder med kunskap om människorna i området. **K**
- Använd skönlitteraturen mer i arbetet med språkutveckling i skolan. **K**
- Gemensam fortbildning för biblioteks-, studieförbunds-, fritidsgårds- och skolpersonal samt ledare i ideella föreningar. **K R**
- Aktivt söka samarbetspartners, t.ex. fritidsgårdar, skola och studieförbund. **K R**
- Bemannade skolbibliotek. **K N**
- Synliggör läsningen – högläsning en metod. **K R N**
- Prata om glädjen och nyttan med att läsa **K R N**
- Utveckla marknadsföringsmetoder som är relevanta för målgruppen, ex. tv-reklam, bloggar och YouTube. **K R N**
- En plan för ett regionalt läsfrämjande projekt. **R**
- Större utbud av böcker och e-böcker med relevant innehåll och av olika svårighetsgrad. **N**
- Nationell biblioteksstrategi i vilken en plan för läsfrämjande aktiviteter ingår. **N**

Bilaga 1 Sammanställning av arbetsmetoder, projekt samt litteraturlista

Förebilder/författarbesök/utbildning

Läs för mig pappa - ABF med fackföreningar och andra samarbetspartners. Stimulans till pappor att högläsa för barn 0 – 10 år <http://www.abf.se/Om-ABF/medlemsorganisation/Facklig/Facklig-kulturverksamhet/Litteratur/Lasframjande/Las-for-mig-pappa/>

Bokprat i fotbollsföreningar och andra idrottsföreningar

- Idrett og lesning, m.fl. <http://foreningenles.no/sagt-om-idrett-og-lesing>
- Att läsa är också en sport <http://regionbiblioteket.se/projekt/att-lasa-ar-ocksa-en-sport-att-na-nya-lasare-med-nya-lasande-forebilder/>

Författarbesök i bibliotek/skolor/fritidsgårdar/föreningar/företag

- Niklas Krogh (basketförflutet), Läsambassadören Johan Unenge, Torgny Karnstedt, Esmat Nabi, Arkan Asaad m.fl.
- Pojkar läser <http://pojkarlaservernamo.blogspot.se/>
- Att läsa är också en sport <http://regionbiblioteket.se/projekt/att-lasa-ar-ocksa-en-sport-att-na-nya-lasare-med-nya-lasande-forebilder/>
- Muhammad från Frostmofjället <http://www.kulturradet.se/Documents/Bidrag/bidragsinformation/2008/L%C3%A4sfr%C3%A4mjande/mohammad%20fr%C3%A5n%20frostmofj%C3%A4llet%20maj%2008.pdf>
- Läsbyggen [se pdf](#).

Besök i bibliotek/skolor/fritidsgårdar/föreningar av förebilder som berättar om sitt läsintresse.

- Ex. Petter, Pa Modou Badjie, Mattias Alkberg, Robert Nyberg (serier), Pelle Blohm och Magnus Wikström.
- Mikael Pers, SISU, förslag aktiva idrottsmän i Örebro:
Mohammed Saied Örebro SK FK Moderklubb BK Forward, men uppväxt i Vivalla.
Oscar Jansson Örebro SK FK moderklubb Karlslunds IF HFK
Karl Holmberg Örebro SK FK, moderklubb Rynninge IK
Jiloan Hamad Malmö FF med moderklubb BK Forward (men på väg till en engelsk klubb...)
Samuel Wowoah Örebro SK FK med moderklubb IFK Lindesberg
- Besök i mansklubbar med information och läsning och boktips, Olaug Oveland Saetren, Grimstads bibliotek, Norge.
- Information till idrottsledare (Att läsa är också en sport)
- Författarbesök (Arkan Asaad) med samtal och middag på boende för ensamkommande flyktingbarn. (Läsbyggen) [se pdf](#).
- Johan Unenge besök skateboardrampen i Sundsvall. Åkte först tillsammans med ungdomarna i rampen, ritade och berättade sedan om sina böcker. Alla besökare fick en signerad bok. (Läsbyggen)

- Hockeyförkväll In Beetween, Svenska kyrkan Timrå. Johan Unenge föreläser en halvtimme före matchstart om nyttan av att läsa, på ett café som visar Timrås bortamatcher på storbildsskärm. (Läsbyggen) [Se pdf](#).
- Hat trick – litteratur, formidling og fotball <http://foreningenles.no/fotball/om-hat-trick>

Läsgrupper/filmgrupper/bokprat

Bokprat för målgruppen med olika strategier i förväg.

- Planering innan: Brevskrivning till bibliotekarien inför bokprat med önskemål om typ av böcker deltagarna vill läsa. Olaug Oveland Saetren, Grimstads bibliotek, Norge.
- Planering innan: Samtal om nästa bokprat och typ av litteratur som önskas.

Litteraturbearbetning- samtal/läslogg/tecknande

- Två modeller från Muhammad från Frostmofjället:
- Boksamtal enligt Aidan Chambers – [se pdf](#)
- Frågor Hjalteresan efter mytologiforskaren Joseph Campbell [se pdf](#)

Göra tv-spel – ett sätt att bearbeta litteratur och öka läsförståelsen.

- Samarbete med Xenter, Botkyrka. Pojkars läsning, Botkyrka. Kontakt: Annette Nordman Alhusani, annette.nordman@botkyrka.se

Bokklubben festen

Högläsningsklubb på fritidsgård, Göteborg <http://www.tv4.se/veckans-svensk/klipp/anders-olsson-startade-bokklubb-f%C3%B6r-ungdomar-2272442>

Utgå från målgruppens egna berättelser

- Muhammad från Frostmofjället
<http://www.kulturradet.se/Documents/Bidrag/bidragsinformation/2008/L%C3%A4sfr%C3%A4mjande/mohammad%20fr%C3%A5n%20frostmofj%C3%A4llet%20maj%2008.pdf>

Samarbete boxningsklubb

- Umeå Legend – grupp pratar identitet och manlighet utifrån filmer och böcker (Muhammad från Frostmofjället)
<http://www.kulturradet.se/Documents/Bidrag/bidragsinformation/2008/L%C3%A4sfr%C3%A4mjande/mohammad%20fr%C3%A5n%20frostmofj%C3%A4llet%20maj%2008.pdf>

Filmprojekt

- Ungdomar med invandrarbakgrund skildrar sina livsberättelser med filmens hjälp. Filmerna visas och diskuteras i skolan. (Muhammad från Frostmofjället)
<http://www.kulturradet.se/Documents/Bidrag/bidragsinformation/2008/L%C3%A4sfr%C3%A4mjande/mohammad%20fr%C3%A5n%20frostmofj%C3%A4llet%20maj%2008.pdf>

Språkcirkel för invandrarmän

- Började som läsecirkel, men läskunnigheten låg. Gruppen ”läser” den ordlösa bilderboken ”Ankomsten”. Bibliotekarie Olle Bäckström leder. En till två träffar per vecka. Fem till sex deltagare per tillfälle. (Muhammad från Frostmofjället)

Jobba med läsning utifrån pojkars intresse av datorspel.

- Ex. boken ”Drakflygaren – film – datorspel” (Kreativa läsvanor) Staffan Henningson, staffan.henningson@orebro.se

Bokimpro

- Improvisationsteater med inspiration av böcker. Samarbete med teatergrupp <http://www.adlibit.se/>

Jaktskrönor/tidskrifts- och boktips för män som läser till jägarexamen.

- Fredrik Paganus, Pajala, fredrik.paganus@kommun.pajala.se

Lättlästa läsecirklar för unga vuxna invandrare

- Samarbete SFI Örebro stadsbibliotek (Anki Olsson Flodin /Ingrid Selnes) m.fl. bibliotek.
- Utan språk är du körd http://www.landstingetsormland.se/PageFiles/12038/Utan%20spr%c3%a5k_projektrapport_webbversion.pdf

Lättläst läsecirkel/ se film

- Läs bok för unga vuxna invandrare – samarbete SFI Örebro stadsbibliotek (Anki Olsson Flodin/Ingrid Selnes) m.fl. bibliotek

Läsecirklar på boenden för ensamkommande flyktingbarn.

- Läsbyggan [se pdf](#)

Samarbete bibliotek – fotbollsförening

- Sparka igång läsningen Huddinge (10-åringar) <http://www5.idrottonline.se/HuddingeIF-Fotboll/CSRProjekt/Sparkaiganglasningen/>

Läseklubbar för pojkar

- Muhammad från Frostmofjällen m.fl. <http://www.kulturradet.se/Documents/Bidrag/bidragsinformation/2008/L%C3%A4sfr%C3%A4mjande/mohammad%20fr%C3%A5n%20frostmofj%C3%A4llet%20maj%2008.pdf>

Boken på duken

- Svenska filminstitutet – projekt riktat mot skolan, lågstadiet t.o.m. gymnasiet ”Läs en bok – se filmen”. <http://sfi.se/sv/filmiskolan/Teman-och-projekt/Boken-pa-duken/>

Läger på lov

- Prova kulturaktiviteter, läsa, skriva (ex. hip hop) (Muhammad från Frostmofjället m.fl.) <http://www.kulturradet.se/Documents/Bidrag/bidragsinformation/2008/L%C3%A4sfr%C3%A4mjande/mohammad%20fr%C3%A5n%20frostmofj%C3%A4llet%20maj%2008.pdf>

Pocket-chocken i Nossebro

- Elever väljer och köper in var sin pocketbok till skolan. Bokbyten. Extra mycket lästid i skolan. År 6- 9 <http://nlt.se/startsidan/essunga/1.554150-pocket-chocken-i-nossebro>

Läsecirklar med alla pojkar i år sju – Värgårdsskolan

- Samtal, läsning. För mer info johnny.sjostrom@kinda.se

Lässtimulans för pojkar i skolan

- Pojkar läser <http://pojkarlaservernamo.blogspot.se/>

Läsvecka

- USA, även vanligt i svenska skolor.

Böcker/läsning på andra platser

- Bokholkar Länsbiblioteket Örebro
<http://peterals.wordpress.com/2013/06/12/lasframjande-sma-fria-bibliotek/>
- Linje 500 – böcker på bussar
http://www.norberg.se/index.php?option=com_content&view=article&id=664&Itemid=7&lang=sv
- Läsveskor till fotbollsföreningar/andra föreningar - med på lagresor, utlån i vardagen.
- Bokhörna vid Skateboardramp – Sundsvall, Läsbyggen [se pdf.](#)
- Arbetsplatser/företag - bokholkar/arbetsplatsbibliotek.
- Högläsning i matchpaus – spelare som inte spelar dagens match placerar sig i mitten på planen och läser. Önskemål Behrn arena och andra större som mindre idrottsanläggningar i länet.
- Läsning/högläsning på lagsportscuper och andra arrangemang kopplade till läsning och lagen. Samarbeta med lagledare/tränare
- Hat trick – litteratur, formidling og fotball <http://foreningenles.no/fotball/om-hat-trick>

Sociala medier

YouTube

- Bokprat
- Marknadsföringsfilm läsning, litteratur, bibliotek

Facebook

- Boktips, film/foto av läsande förebilder. Ex Örebro stadsbibliotek
<https://www.facebook.com/orebrostadsbibliotek?ref=ts&v=wall>

Läsbloggar

Läsbloggar. Filma läsande (idrottande) manliga förebilder.

- Växjö: Läsande förebilder <http://lasandeforebilder.blogg.avmkr.se/>
- Örebro: Kom in i matchen <http://kominimatchen.wordpress.com/>

Läslandslaget

André Pops och förlaget Pintxo. Läsande förebilder.

Facebook <https://www.facebook.com/laslandslaget>

Förlagets sida <http://pintxoforlag.se/bocker/laslandslaget>

Linje 500 <http://www.linje500.blogspot.se/>

Läs spelet http://www.boktipset.se/reading_game/ Spelare i basketföreningar läser en bok, svarar på frågor på tid. Kan vinna resa till basket-EM, träningstillfälle med Niklas Krogh, böcker, biobiljetter m.m. Samarbete mellan Svenska basketbollförbundet och Bonnierförlagen. http://www.boktipset.se/blogg/las_spelet/

Locka till biblioteket

- VIP-grupper knutna till biblioteket som föreslår inköp, arrangemang, inredning osv för målgruppen. Kan jobba på liknande sätt som biblioteksråd. Anna-Klara Aronsson, Borås stadsbibliotek. Liknande tankar förs fram av personal på biblioteksnätverk i USA.
- Utställning med läsande förebilder. Att läsa är också en sport <http://regionbiblioteket.se/projekt/att-lasa-ar-ocksa-en-sport-att-na-nya-lasare-med-nya-lasande-forebilder/>
- LAN-party. Härlanda/Örgryte bibliotek Göteborg. 35 pojkar spelade i 20 timmar. Två från biblioteket var på plats och höll sig vakna och svarade på frågor om böcker och bibliotekstjänster. <http://goteborg.se/wps/portal/kulturhusetk/bibliotek>
- Fantasylive på bibliotek. Anna-Klara Aronsson, Borås stadsbibliotek.
- Boenden för ensamkommande flyktingbarn Muhammad från Frostmofjället <http://www.kulturradet.se/Documents/Bidrag/bidragsinformation/2008/L%C3%A4sfr%C3%A4mjande/mohammad%20fr%C3%A5n%20frostmofj%C3%A4llet%20maj%2008.pdf>

Samarbete med andra utanför biblioteket

- Bygga nätverk Muhammad från Frostmofjället m.fl. <http://www.kulturradet.se/Documents/Bidrag/bidragsinformation/2008/L%C3%A4sfr%C3%A4mjande/mohammad%20fr%C3%A5n%20frostmofj%C3%A4llet%20maj%2008.pdf>
- Företag erbjuder män med dyslexi läsfrämjande aktiviteter på arbetstid. Läs-och skrivcenter Eskilstuna i samarbete med Volvo. Volvo i Köping och Scania i Södertälje jobbar med liknande modeller. Utan språk är du körd http://www.landstingetsormland.se/PageFiles/12038/Utan%20spr%C3%A5k_projektrapport_webbversion.pdf

Gåvoböcker

- Tonårsboken, Örebro stadsbibliotek.
- Att läsa är också en sport

- Pocket-chocken i Nossebro <http://nlt.se/startsidan/essunga/1.554150-pocket-chocken-i-nossebro> Elever väljer och köper in var sin pocketbok till skolan. Bokbyten. Extra mycket lästid i skolan. År 6- 9
- Pojkar läser <http://pojkarlaservarnamo.blogspot.se/>
- Sparka igång läsningen – samarbete bibliotek – fotbollsförening Huddinge (10-åringar) <http://www5.idrottonline.se/HuddingeIF-Fotboll/CSRProjekt/Sparkaiganglasningen/>

Övrigt

Vadhållning bibliotekarie – icke läsande kille. Läser du så springer jag. (Två böcker mot ett okänt antal mil mellan två städer)

Projekt

- [Att läsa är också en sport](#), Regionbibliotek Stockholm
- [Läsande förebilder](#): ett läsprojekt för åk 7-9 och gymnasiet, Teleborg Centrum skola, Växjö
- [Läsbryggan](#), Länsbibliotek Västernorrland
- [Läsrörelsen](#), ideell förening
- Muhammad från Frostmofjället. Berättelser om manlighet i mångkulturella miljöer Länsbiblioteket i Västerbotten
- [Pojkar Läser- ett läsprojekt i Värnamo Kommun](#)
- Pojkars läsning, Läsprojekt i skola, Botkyrka
- [Utan språk är du körd!](#) Länsbibliotek Sörmland

Litteratur

Johanna Andersson, Malin Appelberg: [Pojkarna och bokutbudet](#). Vad pojkar i årskurs åtta säger att de vill läsa om och vad som erbjuds dem

Kerstin Arnell Rickardsson, Christina Norén: ”[Första boken är aldrig bra när det gäller böcker](#)” - en kvalitativ studie av pojkars läsning i mediasamhället

Henric Axell, Erik Wister: [Ungdomars läsvanor](#)/Reading Habits among High School Students : A Study of Reading, Focusing on Gender, Class and Ethnicity

Caroline Azzam, Maria Johansson: [Skillnader i pojkars och flickors läsvanor i slukaråldern](#)

Malin Bardenstam, Att bygga läsning: ”Om byggelevs förhållningssätt till läsning i svenskämnet på gymnasiet. 2012.

Gunhild Blindheim Bergo: [Ungdom, lesing og genus](#) - En studie av ungdom og lesevaner sett i et genusperspektiv

Katarina Bojsnic: [Gymnasieelevers läs- och medievanor på fritiden](#)

Magnus Borg: [Pojkars syn på skönlitteraturläsning](#) : En undersökning av vad fyra pojkar i grundskolans år 8 läser, och varför de saknar motivation och intresse för att läsa skönlitteratur

Britt-Marie Carlsson, Kerstin Edmundsson: ”[Om jag tänker efter så läser jag nog mer än jag tror](#)” - Läs- och biblioteksvanor bland pojkar på gymnasieskolans fordonsprogram samt deras uppfattning om bibliotek

Lena Egerfält och Anette Westlund: [En enkätstudie av pojkars läsintresse på en bibliotekssatsande skola](#)

Daniel Ekman: En mans bok. Om manlig identitet- Teorier, Ideal, Verklighet. Stockholm: Natur och Kultur, 1995

Sophie Amalie Eslund: [Børns læselyst](#) : – hvorfor læser drenge mindre end piger?

Lina Grahn, Erika Ribacke: [Tonårspojkar och identitet: om den skönlitterära läsningens betydelse](#)

Helene Harby: [Att läsa skönlitteratur](#): en studie om pojkars och flickors läsvanor och läsintresse på gymnasiet

Yvonne Hirdman: Genus- om det stabila föränderliga former. Malmö: Liber AB, 2001

Jenny Hultqvist, Helen Isaksson: [Pojkarna mot strömmen](#) - En studie kring några läsintresserade pojkars lär- och biblioteksvanor

Ulrika Josefsson: [Pojkars läsvanor – en jämförande studie](#)

Anna-Karin Beate Karlsson: [Vad har tonårspojkar för syn på biblioteket?](#) En genusteoretisk analys av fyra kvalitativa intervjuer

Judith A. Langer [Litterära föreställningsvärldar](#)

Lina Landberg: [Läsning på fritiden](#) - ”Det är bara datorspel för oss, vi är ju inte vana att läsa böcker”

Joakim Lindekrantz: [Pojkars uppfattningar om bokläsning](#)

Kerstin Linfeldt: [Läsvanor och läsintresse](#) : Ungdomars inställning till skönlitterär läsning under gymnasietiden

Gunilla Molloy: [När pojkar läser och skriver](#)

Maureen Mukwaya: [When and what do teenagers read](#) : A study of teenagers’ reading habits

Ann-Christine Mårtensson: [När förebilder saknas](#) : En undersökning av trettio högstadiepojkars läsvanor

Ann-Sofie Nilsson, Marianne Svensson: ”[Läsning är inte min grej](#)” - En undersökning av några tonårspojkars attityder till läsning

Lisa Nordlén: [Litteratur ger perspektiv på livet](#) : En enkät- och intervjustudie om ungdomars läsintresse samt hur läsning kan motiveras

Martina Olsson: [Män som inte läser skönlitteratur](#) - En kvalitativ intervjuundersökning

Anna-Kristina Rimner: [Att stimulera pojkars läslust](#). Bibliotekariers läsfrämjande arbete inom ramarna för den ordinarie verksamheten.

Elisabeth Rynell: [Skrivandets sinne](#)

Linda Råberg: [Lästraditioner och attityder till läsning](#) – Sex gymnasieungdomar ger sin syn

Annat

- Sökträffar på ”[Boys reading habits](#)” i Scirus
- [Internetbarometern 2012](#)
- [Litteraturutredningen](#)
- [PISA 2009](#)
- [PISA 2012](#)
- [PIRLS 2011](#)

Bilaga 2 Markörs undersökning av läsvanor hos unga män

För att få en fördjupad kunskapsbild av unga mäns läsvanor uppdrog Länsbiblioteket marknadsundersökningsföretaget Markör att genomföra en telefonenkät med unga män i Örebro län. Undersökningen avgränsades till åldersgruppen 18 – 25. För att intervjua yngre personer kräv målsmans tillstånd något som vi ville komma runt av tidsskäl.

Urvalet var draget slumpmässigt ur PAR telefonabonnentregister. Totalt har 300 intervjuer genomfördes. 162 personer avböjde medverkan, varav 37 uppgav tidsbrist som orsak.

Med 35 % bortfall ska enkätens resultat tolkas med försiktighet. Man kan misstänka att bortfallet innehåller en hög andel av personer som är ointresserade av läsning och därmed ointresserade av att svara på en enkät om läsning.

Läsvanor och syn på läsning

Hälften av killarna har någon gång under det senaste året pratat med kompis/bekant/kollega om böcker/läsning medan drygt var tredje (35 %) har pratat med familjemedlem/släkting. Närmare var tredje uppger att man inte pratat med någon om böcker/läsning.

När det gäller hur ofta man läser böcker på sin fritid så läser drygt var fjärde varje dag till några gånger i veckan, medan var tredje person uppger att man nästan inte alls eller aldrig läser böcker på sin fritid.

På frågan om hur man helst tar del av en bok, svarar närmare sex av tio killar att man läser en vanlig bok, ungefär var femte att man ser en film och cirka var sjunde lyssnar helst på en ljudbok.

Killarna fick med egna ord beskriva hur en bra bok är, och många beskriver det som en bok som är spännande, som snabbt fångar intresse, fångslar och gör att man vill fortsätta läsa. En del uttrycker att de vill att böckerna ska vara faktabaserade eller fånga ett intressant ämne, medan andra framhåller att det viktiga är att känna igen sig, förstå karaktärerna, och att böckerna är tänkvärda och utvecklande. Ytterligare andra anser att en bra bok är lättläst och har korta kapitel. Det finns även de som inte läser så mycket eller har dyslexi. Som skäl till varför man läser böcker anges bland de öppna svaren bland annat att det är intressant, roligt, avkopplande, för att få kunskap, som ett tidsfördriv eller på grund av studier.

Läsvanor och syn på läsning bland de som aldrig läser böcker

Som orsak till varför man inte läser böcker på sin fritid uppger de pojkar som aldrig läser bland annat tidsbrist, att man inte har något intresse, att det är tråkigt eller att man blir rastlös. Ungefär två av tre uppger att man inte läste böcker på fritiden när man var yngre, medan ungefär var tredje svarar att man tidigare läst böcker på fritiden.

Cirka tre av fyra bland de som tidigare läst böcker slutade läsa böcker på fritiden i 13–16-årsåldern. Bland de öppna svaren anges som orsak att andra intressen blev viktigare, att man inte har något intresse, att det inte längre finns tid och att uppmuntran från skolan avtagit. När det gäller vilka slags böcker som killar tror skulle intressera mer än andra om man skulle börja läsa på fritiden är det vanligaste faktaböcker (21 %), följt av biografier (16 %), deckare (13 %) samt fantasy (11 %). Närmare var fjärde uppger att man inte alls är intresserad av att läsa böcker.

Av de som aldrig läser böcker så läser närmare hälften kvällstidningar (48 %), medan dagstidningar och webbsidor uppges av 43 respektive 41 procent.

Läsvanor och syn på läsning bland dem som läser böcker

En majoritet av killarna, närmare sju av tio, svarar att de själv köper de böcker de läser på sin fritid (67 %), medan ungefär var femte lånar av kompisar respektive lånar på bibliotek (21 %). Vid insortering av de öppna svaren så framkommer att det vanligaste är att man läser hemma (63 %), och ungefär var sjätte läser hemma i sängen eller i soffan (16 %). På den öppna frågan om när man helst läser svarar drygt hälften (54 %) på kvällen.

Drygt åtta av tio (83 %) läser helst skönlitterära böcker på fritiden, medan närmare tre av tio (28 %) föredrar faktaböcker.

Bland de som läser skönlitterära böcker är fantasy den genre som högst andel anger att man läser (43 %), därefter deckare (37 %) följt av biografier (27 %).

Ungefär fyra av tio av de som läser böcker på sin fritid uppger att de även läser webbsidor (43 %), dagstidningar (42 %) samt kvällstidningar (39 %).

Vad kan påverka till mer läsning?

När det kommer till olika anledningar till varför pojkar i åldern 13-25 år läser lite så nämns i de öppna svaren bland annat intresse- och tidsbrist, att det finns så många andra aktiviteter att göra som t ex se på film, spela dator, internet, umgås med kompisar och sporta. Andra anledningar som nämns är att tvång i skolan gör att man inte vill läsa själv på fritiden och att böcker till sin form helt enkelt är för tråkiga.

När det gäller vad som kan påverka till mer läsning så anges bland annat i de öppna svaren att man tror det är viktigt att börja tidigt i livet, skapa intresse och tipsa samt att introducera

böcker som kan vara intressanta. En del nämner att det är viktigt med förebilder och att föräldrar och kompisar är andra påverkansfaktorer.

När killarna får ta ställning hur troligt det är att man skulle påverkas att läsa mer genom olika aktiviteter, så uppger åtta av tio att det är ganska eller mycket troligt (betyg 4 & 5) att man skulle läsa mer om man fick reda på att det finns en bok om ett ämne/en person som intresserar. Drygt fyra av tio (44 %) anger också att det är ganska eller mycket troligt att läsgraden skulle påverkas om en kompis tipsar om att läsa en särskild bok. Det som en majoritet tror skulle påverka dem i låg utsträckning är reklam som uppmanar att läsa (84 %) samt att en känd person berättar att han/hon läser (78 %).

Bland de öppna svaren gällande om det finns annat som de tror skulle kunna påverka till att de själva skulle läsa mer nämns till exempel information i brevlådan, om man kunde få böcker hemskickade samt om det var lättare att hålla koll på vilka böcker som kommer ut.

Bakgrundsinformation

Vanligast är att helst vilja vara med kompisar på fritiden, vilket drygt fyra av tio uppger, därefter kommer idrott som uppges av var tredje. De som svarat annat (27 %) uppger bland annat mekar och skruvar på bilar, fiskar, kör motorfordon, festar samt reser.

Person/personer som killarna särskilt beundrar eller ser upp till är främst en familjemedlem/släkting/partner (29 %). Närmare fyra av tio anger att de inte har någon som de särskilt beundrar (39 %).

När det gäller hur man ser på den egna läsförmågan så bedömer ungefär tre av tio sin läsförmåga som ganska eller mycket god (76 % betyg 4 och 5), medan lägre än en av tio anser sin läskunnighet vara mycket eller ganska svag (7 % betyg 1 och 2).

Ungefär sex av tio (59 %) av de svarande bor i Örebro kommun, därefter Kumla (9 %) samt Karlskoga och Hallsberg (6 %). Åtta av tio bor i någon av tätorterna i den kommun där man är bosatt. Hälften av killarna är 21-23 år, medan en fjärdedel är yngre (18-20 år) och en fjärdedel är äldre (24-25 år).

Exempel på svar

Hur är en bra bok tycker du?

Boken ska vara så bra att man fastnar i den direkt.

Den är spännande, intensiv och bra.

Den ska vara lätt att läsa, inte kännas tungt att behöva läsa utan den ska vara bra och intressant från start.

Den är lättläst och intressant, den ska få en att vilja läsa mer.

Jag vill att böcker ska vara spännande och från verkligheten, inte påhittad.

Jag läser böcker som är verklighetsnära, spännande med en bra dialog mellan karaktärerna i boken.

Gärna nyskapande, den ska använda attribut som inte använts förut.

En bra bok är en udda bok. Sådana som handlar om rymden.

Jag läser mest faktaböcker så vet inte så mycket om "vanliga" böcker.

Den ska vara lärorik.

Varför läser du böcker?

Det är avkoppling, och även ibland för att få mer kunskap.

Största anledningen är nog att få komma in i en annan värld för en stund.
Som tidsfördriv när jag flyger eller så.
Jag är student så jag läser mycket för att få kunskap.
Jag läser när jag inte har nått att göra eller när jag inte kan sova.
Jag läser för att jag tycker de är kul och jag läser då mycket på fritiden.
Jag tycker att det viktigaste är att boken är spännande.
Det är för att få ett bättre ordförråd.
Nyfikenhet och intresse samt att man hört eller läst att boken är bra. Men även som tidsfördriv och avkoppling.

Varför läser du inte böcker?

Jag orkar inte och har inte tid för det.
Jag är inte intresserad av att läsa böcker, har svårt för att komma ihåg vad jag läst.
Jag har inget intresse för det och det inte är kul. Har haft svårt för att läsa och det hjälper ju inte till precis.
Jag jobbar och sen så har jag svårt att sitta stilla längre tider.
Inte mycket tid över. Jobbar mycket, sen familjen osv.
Jag läser oftast för att få kunskap om något, då är det enklare att söka på internet om det än att läsa en bok.
Jag prioriterar andra saker i stället för att läsa böcker. Blev tvingad i skolan kändes negativt.
Svårt att hitta bra böcker.
Jag är inte intresserad av att läsa böcker, läser hellre artiklar i tidningar.

Varför slutade du läsa böcker? (Samtliga öppna svar)

Andra intressen blev viktigare:

Man hade inte riktigt tid med det, kärringen tog all tid.
Man ville väl ut och hänga med kompisar, man blev äldre och så.
När jag själv kunde bestämma slutade jag att läsa, träffade hellre kompisar.
Andra intressen istället
Det kom annat i mellan. Data bl.a.
Det kom nya saker som fångade mitt intresse. Bilar och data.
Då fick man andra intressen.
Då kom mopeden in så den tog min tid sen kom bilen, det är mina intressen.
Jag bara kom ifrån det jag har andra intressen.
Jag fick andra intressen, dataspel bl.a.
Jag har andra intressen.
Jag hittade andra intressen.

Har inget intresse för att läsa:

Har inget intresse för det.
Jag tröttnade på att läsa.
Jag var inte tillräckligt intresserad av att läsa böcker.

Har inte längre tid:

Jag har inte tid längre.
Tidsbrist och att man läser mycket i skolan. Tycker inte det är roligt att läsa böcker.
Jag hade ej tid att läsa.

Blev inte längre uppmuntrad från skolan:

Jag kommer ihåg från låg/mellanstadiet att man blev uppmuntrad att läsa böcker, det tog slut på högstadiet så då slutade jag att läsa böcker.

Vad tror du att det beror på att killar mellan 13-25 år läser lite böcker?

Det tar för lång tid, en film går fortare än en bok. Vi är för lata helt enkelt.

På grund av teknikutvecklingen. Man använder sig mer av datorer idag.

Den sociala normen. Som kille ska/förväntas man inte sitta och läsa böcker.

Jag tror det är problem med mediet (pappersform) och att man blir tvingad till att läsa det i skolan vilket gör att man inte har lust att läsa böcker utanför skolan.

Man kollar väl hellre på film. Böcker läser man mer för sin egen del och att det inte är lika socialt som film.

En del idrottar, en del har musik, idag är utbudet så stort, jag tror det beror på vad man är intresserad av.

Vad tror du skulle påverka killar mellan 13-25 år att läsa mer böcker?

Självbiografier av kända idrottsmän.

Hjälpa dem att hitta bra böcker som kan fånga deras intresse. Så att de upptäcker bokens värld.

Bättre inspiration från skolan, men inte att man blir påtvingad att läsa böcker.

Att man skulle uppmuntra till att läsa böcker innan man ser filmen. Få en att inse att man förlorar mycket på att bara se filmen. Man förlorar mycket detaljer.

Dels så tror jag att det är bra med förebilder, och att man kan vara cool fast man läser böcker.

Jag tror att man måste börja skapa kortare böcker som går snabbare att ta sig igenom.

Om man kunde få dem att spela mindre på dataspel och istället läsa böcker.

Jag tror på påverkan av föräldrar och tips av dem om bra böcker att läsa.

Finns det något annat som skulle kunna få dig att läsa mer?"

Mer ledig tid

Om vänner läser och tipsar mig mer.

Information i brevlådan. Gärna riktad till olika åldersgrupper.

Om man kunde låna böcker och få de hemskickade.

Om det skulle vara lättare att hålla koll på vilka böcker som kommer ut.

Om det görs bra filmer eller serier om någon bok, då skulle jag nog läsa mer.

Tabeller

Anmärkning: Enkäten var både kvantitativ och kvalitativ till sin karaktär, och innehöll ett antal helt öppna frågor. Dessa har i vissa fall i efterhand sorterats in i olika kategorier och visas då som tabeller. En del av frågorna har också varit så kallade flervalsfrågor, vilket innebär att resultatet summerar upp till mer än 100 %.

Notera att bastalet (antalet svarande) skiljer sig för vissa frågor. Anledningen är att det funnits villkor i enkäten som innebär att vissa frågor har ställts utifrån hur intervjupersonen svarat på tidigare fråga/frågor.